

Anton Štrukelj

Ekumenizem Justina Popovića. Kako je veliki srbski pravoslavni teolog gledal na ekumenski dialog?

The Oecumenical Comprehension of Justin Popović. In What Way Does the Great Serbian Orthodox Theologian Consider the Oecumenical Dialogue?

Povzetek: Arhimandrit sv. Justin Popović (roj. 7. aprila 1894, umrl 7. aprila 1979, svetnik 2. maja 2010) prav gotovo sodi med najvidnejše in najvplivnejše predstavnike srbske pravoslavne teologije. Napisal je približno 50 knjig. Bil je izobražen teolog, pesnik, odličen poznavalec Dostojevskega, goreč menih in častilec svetnikov. Popović je trdil, da zunaj Pravoslavne cerkve ni možnosti za edinost kristjanov. Zastopal je protiekumenske ideje in strogo kritiziral zahodni humanizem. Prof. Franc Perko, nekdanji beograjski nadškof, se je »večkrat spraševal, kako je ta mož, mislec, filozof in teolog, ki je živel kot svetnik, mogel biti tako enostranski, včasih tako slep in krivičen pri presoji zahodnega krščanstva« (1997, 5).

Ključne besede: Justin Popović, Srbska pravoslavna cerkev, pravoslavna teologija, ekumenski dialog, edinost kristjanov, svetniki

Summary: *The Archimandrite St. Justin Popović (born April 7th 1894, died April 7th 1979, proclaimed saint on 2nd May 2010) belongs to the group of most discernible and outstanding representatives of the Serbian Orthodox theologians. The author of approximately 50 books, Popović is a very cultivated theologian, poet, distinguished expert of Dostojevski, as well as a fervent monk and venerator of Saints. But he affirms that there is no possibility for the Unity of Christians outside the Orthodox Church. Regretfully, his ideas are anti-oecumenical, with a strong criticism of the occidental humanism. Prof. Franc Perko, the former Archbishop in Belgrade, wrote: »I can not understand that this man, a thinker, philosopher, theologian, who lived as a Saint, was so unilateral, sometimes, so blind and unjust in his estimation of the occidental Christianity.« (1997, 5)*

Key words: *Justin Popović, Serbian Orthodox Church, Orthodox theology, oecumenical dialogue, unity of christians, the Saints*

1. Življenje in delo sv. Justina Popovića

Justin Popović se je rodil v Vranju (Srbija, ZRJ), na praznik Gospodovega oznanjenja, 7. aprila 1894. Umrli je na isti dan leta 1979. Sinoda Srbske pravoslavne cerkve je dne 2. maja 2010 arhimandrita Justina Popovića razglasila za svetnika.

Mladi Blagoje – to je bilo njegovo krstno ime – je začel študirati v Beogradu. Njegov učitelj, škof Nikolaj Velimirović, je njegovo nadarjenost takoj opazil. Poslal ga je v Rusijo, da bi tam dopolnil svoje izobraževanje. Tu se je mladi študent naužil pravoslavnega duha in iskrene ljubezni do velikih ruskih mislecev, Dostojevskega in drugih. Študiral je tudi v Grčiji, v Atenah in na gori Atos, potoval v Anglijo in drugam. Postal je univerzitetni profesor v Beogradu, a se nato iz različnih vzrokov umaknil v samostan Čelije blizu Valjeva v Srbiji.

Justin Popović je bil duhovni človek, mož molitve, vzoren menih in velik učenjak. Njegovi spisi nosijo pečat patristike in meništva. »Oče Justin ni le velik srbski teolog, strokovnjak za dogmatiko in etiko; prav tako velik je tudi kot ekseget [...] Izkazal se je kot pristen pravoslavni teolog: v dogmatiki, etiki, pastoralni teologiji, liturgiki, ekleziologiji, antropologiji, resnično navdihnjen človek in popoln poznavalec duhovnega življenja.« (Radović in Jevtić 1983, 481)

Justinov literarni opus je zelo obsežen. Za časa njegovega življenja je izšlo mnogo njegovih knjig. Drugi Justinovi spisi izhajajo pod skrbnim uredništvom njegovih učencev, imenovanih *justinovci*, zlasti škofa dr. Atanasija Jevtića in metropolita dr. Amfilohija Radovića. Od predvidenih 30 zvezkov je doslej v letih od 1998 do 2014 izšlo že 21 knjig.

Tu navajamo le nekatera teološka dela Justina Popovića: *Dogmatika pravoslavne Crkve* (Beograd 1932,² 1980, 2. del 1935,² 1980 in 3. del 1978), *Tumačenje Evandjelja po Mateju* (1979), *Tumačenje poslanice prve i druge Korinćanima svetog apostola Pavla* (1983), *Tumačenje poslanice Efescima svetog apostola Pavla* (1983). Ti zvezki so del zbirke *Z apostolom Pavlom skozi življenje*, kjer bodo izšli komentarji devetih Pavlovih pisem. *Žitja svetih* (1972–1977) je dvanajst zvezkov življenjepisov svetnikov, po en zvezek za vsak mesec v letu. *Tumačenje prve, druge i treće poslanice Jovanove*, *Tumačenje svete liturgije* (1978), *Anthropos kai Theanthropos* (Atene 1969), *Pravoslavna Crkva i ekumenizam* (Solun 1974: srbsko in grško), *Svetosavlje kao filozofija života*

(1953), *Filozofske urvine* (München 1957), *Dostojevski o Evropi i slovanstvu* (1940) in še mnogo drugih spisov.

2. Ekumenizem Justina Popovića

Justin Popović postavlja v nasprotje dva različna svetova: svet Cerkve Bogočloveka in svet zunaj Pravoslavne cerkve. V Pravoslavni cerkvi in edinole v njej je polnost življenja in vseh kreposti, medtem ko v evropski humanistični kulturi ne obstaja ničesar razen smrti in samo smrti (Popović 1974, 115). V takšnem pojmovanju si nasprotujejo tako rekoč vse duhovne in kulturne resničnosti. Celotno Popovićevo pojmovanje ekumenizma se odvija v tem antitetičnem okviru.

2.1 Humanistični in božje-človeški napredek

Prvo nasprotje, ki ga opisuje Justin Popović, je naslednje: humanistični napredek je psevdonapredek, še več, je nazadovanje. Pravi in edini napredek je edinole napredek, ki prihaja od Bogočloveka.

»Ena stvar je razvidna očem vseh: humanistična evropska kultura sistematično in popolnoma omalovažuje čut nesmrtnosti v človeku. Človek evropske kulture trdi, da je zgolj telo. To namreč pomeni: biti umrljiv in samo umrljiv.« (117) Formula humanističnega človeka se torej glasi: človek je umrljivo bitje. To je humanistični napredek!

Justin misli, da iz takšne ideologije že sama po sebi izvirata nihilizem in praznina smisla življenja. Življenje izgubi moralna načela in dragocenost kateregakoli človekovega truda. Celotni človeški napredek je obsojen na popolni razpad.

»Temeljno načelo božje-človeškega napredka pravi: Človek je zares človek le v Bogu, v Bogo-človeku. Z drugimi besedami: človek je zares človek le v nesmrtnosti.« (121)

Seveda pa božje-človeški napredek vsebuje tudi krepostno življenje, se pravi prizadevanje in neprestani boj za dobro, nenehno zavzetost za kristjana vredno vedenje. Moralno življenje pomaga kristjanu na njegovi poti k Bogočloveku. Zunaj tega napredka ni nikakršnega napredka.

2.2 Humanistična in božje-človeška kultura

Popović skrči celotno zahodno kulturo na materialistične, pozitivistične in racionalistične tokove vse do Nietzscheja. Po njegovem mnenju je človekov duh ugasnil: kar je ostalo, je grob brez življenja, brez duše.

Kako smo mogli priti do tako tragične zablode? Odgovor, ki ga daje srbski teolog, ne dopušča nikakršnega dvoma: evropski človek je izginal, še huje, ubil Boga, ko je sam sebe razglasil za Boga. Ne veruje v resničnega Boga, v živega Boga, marveč priznava in časti neštetilne malike, izdelek svojih rok, delo znanosti, tehnike in kulture. Z zanikanjem osebnega Boga je evropski človek izgubil vse perspektive prave in pristne kulture. Žalostni rezultat takšnega procesa v duhovni zgodovini Zahoda je nihilizem, izguba smisla življenja. Evropski človek je tragično skrčen na truplo. »Človek postane neusmiljena stvar med neusmiljenimi stvarmi.« (129)

Kultura Bogočloveka je povsem drugačna, pravi Popović. Opira se na Gospoda Jezusa Kristusa in preoblikuje človekovo srce. Posebnost evangeljske in pravoslavne kulture se glasi: Bogočlovek bo prvi nad vsem. »Božje-človeškost« je edina kategorija, po kateri se razodeva mnogovrstna dejavnost pravoslavne kulture. V središču veselja stoji Bogočlovek, Kristus. Pravoslavna kultura teži za tem, da bi kultno češčenje izkazovala edinole Kristusu Bogu. Pravoslavna, se pravi božje-človeška kultura, je v resnici nenehno češčenje Boga, nenehni kult. Končno pravoslavna kultura preoblikuje človeka samega, ga pobožanstvi in približa Kristusu tako, da ga priliči Njemu. Končni cilj božje-človeške kulture torej pomeni korenito in popolno preoblikovanje človeka in veselja. S preprostimi besedami: božje-človeška kultura, ki je istovetna s pravoslavno, je sinonim za krepotno krščansko življenje, pomeni življenje krščene v Kristusu, živeti po Kristusu.

Človekove prihodnosti si ni mogoče niti zamišljati brez Bogočloveka, ki je srce sveta. Iz tega sledi, da niti evropska kultura ne more preživeti, če ostane ločena od Kristusa. Justinova presoja je naslednja: »Nedvomno se načela in moči evropske kulture in civilizacije bojujejo proti Kristusu. Tip evropskega človeka je nastajal že od zdavnaj, vse dokler Bogočloveka, Kristusa ni nadomestil sam s svojo filozofijo in naukom, s svojo politiko in tehniko, s svojo religijo in tehniko ... V mojih sklepanjih o evropski kulturi je mnogo katastrofalnega. Toda temu se ni čuditi, kajti govorim o enem izmed najbolj katastrofalnih obdobjev človeške

zgodovine, se pravi o apokalipsi Evrope; njene grozote uničujejo njeno telo in njeno dušo. Vsa Evropa je minirana z vulkanskimi nasprotji, ki morejo, če bodo ostala neobvladana, v bližnji prihodnosti eksplodirati in dokončno porušiti evropsko kulturo, o tem ni dvoma.« (138–139)

2.3 Humanistična in božje-človeška družba

Popović poudarja: Pravoslavje je pravoslavje edinole z Bogo–človekom, zato obstaja tudi krščanstvo samo z Bogo–človekom in vzporedno tudi Cerkev živi samo z Bogo–človekom in v Njem. Cerkev je božje-človeški organizem. Po pravoslavnem gledanju pomeni biti ud Cerkve obleči Kristusa, utelesiti Kristusa, doseči pobožanstvenje.

Božje-človeška družba je docela v nasprotju s humanistično družbo. »Na evropskem Zahodu se je krščanstvo počasi preoblikovalo v humanizem. Bogočlovek se je dolgo časa in utrudljivo zmanjševal, spreminjal, zoževal in končno skrčil na človeka: na nezmotnega človeka v Rimu in na nič manj nezmotnega človeka v Londonu ali Berlinu. Tako se je rodil papizem, ki Kristusu jemlje vse, in protestantizem, ki od Boga prosi kar najmanj ali pogosto ne prosi prav ničesar. V papizmu in protestantizmu je na mesto Bogočloveka postavljen človek kot najvišja vrednota in merilo. Tako je bil izveden boleči in žalostni popravek Bogočloveka, njegovega dela in njegovega nauka.« (148)

Justin upravičeno pravi, da »Pravoslavna cerkev ni nikoli razglasila kot dogmo nobenega strupa, nobenega greha, nobenega humanizma, nobenega družbenega sistema tega sveta. Medtem ko Zahod, gorjé, počne samo to! Zadnji dokaz: drugi vatikanski koncil. Pravoslavna vera: kesanje je nepogrešljiva krepost; ona vselej kliče h kesanju. Na Zahodu: psevdokrščanska vera v človeka ne kliče h kesanju.« (154)

Kdor pozna odloke drugega vatikanskega cerkvenega zbora, se ne bo mogel v polnosti strinjati s tem prepričanjem. V odloku *Unitatis redintegratio* je zapisano: »Pravega ekumenizma ni brez notranjega spreobrnjenja. Kajti hrepenenje po edinosti se poraja in zori iz prenavljanja duha, iz samozatajevanja in iz velikodušnega izvrševanja ljubezni. Zato si moramo izprositi od Svetega Duha milost iskrenega samozatajevanja, ponižnosti in krotkosti v službi bližnjim in bratske velikodušnosti do njih [...] To spreobrnjenje srca in to svetost življenja skupaj z zasebnimi in javnimi molitvami za edinost kristjanov moramo imeti za dušo vsega

ekumenskega gibanja; po pravici moremo to imenovati duhovni ekumenizem.« (E 7.8) Poleg tega obstaja veliko pozivov Katoliške cerkve k spreobrnjenju pred koncilom in po njem, zlasti opravičilo sv. Janeza Pavla II. za napake Cerkve v preteklosti.

2.4 Človek in Bogočlovek

Ta podnaslov v kratkem izraža osrednjo idejo Popovičeve teološke misli. *Anthropos kai Theanthropos* namreč ni zgolj naslov ene njegovih knjig, ampak sestavlja rdečo nit vsega njegovega opusa. Človek in Bogočlovek je »leitmotiv« tudi v sedanji ekumenski diskusiji. Za Popovića je vse osredotočeno v tej točki.

Človekovo življenje najde svojo izpolnitev, svoj najvišji smisel in svojo uresničitev samo v Bogočloveku, v Jezusu Kristusu. V njem in v Cerkvi, ki je njegovo telo »z vsemi svetimi«, človek doseže do polne starosti v Kristusu (Ef 3,18; 4,13). Sveti cerkveni očetje z gotovostjo učijo, da je človek namenjen pobožanstvenju. »Človek je bitje, kateremu je naročeno, naj postane Bog,« pravi sveti Bazilij Veliki.

Po mnenju srbskega teologa so vsi evropski humanizmi brez izjeme zamenjali vero v Bogočloveka z vero v človeka. Po njegovem mnenju je bil vrhunec te strašne zmote dosežen leta 1870 s prvim vatikanskim koncilom. »Dogma o papeževi nezmotnosti postane pan–dogma papiзма. Zato je bila njena nedotakljivost in nespremenljivost obravnavana in branjena s takšno trdovratnostjo in s tolikšno spretnostjo tudi v naših dneh na drugem vatikanskem koncilu.« (Popović 1974, 180)

Drama zahodne civilizacije se nagiba k neki dilemi, k neki izbiri: v vseh svojih dejavnostih je neodvisni izvrševalec, najvišje merilo in najvišja vrednota. »Tu ni prostora za Bogočloveka. Zato tudi v humanističnem kraljestvu mesto Bogočloveka zaseda Vicarius Christi, medtem ko je Bogočlovek odrinjen v nebo. Vsekakor gre za svojevrstno raztelesenje. Ali ne?« (180) Nadalje je kritika še bolj trpka in neutemeljena: »Drugi vatikanski koncil je ponovno rojstvo vseh evropskih humanizmov. Kajti odkar je na tem svetu Bogočlovek, Kristus, je vsakršen humanizem mrtvo truplo. Toda vse to je tako le zato, ker je koncil ostal trdovratno zavezan nezmotnosti človeka – papeža [...] Dogma o nezmotnosti nekega človeka namreč ni nič drugega kot gnusna obleka vsakršnega humanizma: bodisi humanizma, ki ga je dogmatiziral prvi vatikanski

koncil, bodisi diaboličnega Sartrovega humanizma. V humanističnem panteonu Evrope so mrtvi vsi bogovi, z evropskim Zevsom na čelu.« (184) »Zmota, katastrofalna zmota papizma je v dogmi o papeževi nezmotnosti. Ta dogma je vrhunec nihilizma.« (185)

2.5 Humanistični ekumenizem

»Ekumenizem je skupno ime za psevdokrščanstva in psevdocerkve zahodne Evrope. V njem se z vsem srcem nahajajo vsi evropski humanizmi, njihov višek pa je papizem. Vendar vsa ta psevdokrščanstva in vse te psevdocerkve niso nič drugega kakor ena zmota za drugo. Njihovo skupno ime je: eno samo krivoverstvo, *svejeres*. Zakaj?« Avtor razloži: Ker evropske zmote odpravljajo celotnega Bogo-človeka in na njegovo mesto postavljajo evropskega človeka. »V tem ni bistvene razlike med papizmom, protestantizmom, ekumenizmom in drugimi sektami, ki se vse skupaj imenujejo legija.« (189)

Papizem in protestantizem imata veliko napak. Toda korenina vseh je evropska zmota humanizma: človek se je ustoličil na Božje mesto. Popović meni, da je ta greh tako velik, da onemogoča vsakršen dialog. Ali iskreno in popolno spreobrnjenje ali nič. Ni dovolj le govoriti o dialogu: »dialog ljubezni« je laž, hinavščina. »Dialog ljubezni« nima nobenega temelja resnice (193).

Sklep: Kritično vrednotenje

Ob koncu te kratke predstavitev teološke misli Justina Popovića želim podati vsaj kratko oceno in ovrednotenje. Primerjava z drugimi mnenji more pokazati pomembne značilnosti povedanega.

V središču celotne Popovićeve teologije stoji Jezus Kristus, Bogočlovek. Zato je v Cerkvi vsaka stvar božje-človeška in skupna. Zadnji človekov cilj je postati podoben Kristusu, saj je tudi človek sam božje-človeško bitje, namenjen pobožanstvenju. Ta opažanja pa v ozadju Popovićeve ekleziologije kažejo poleg tradicionalističnih potez predvsem tudi na misli Homjakova in Solovjova.

Popovićevo pojmovanje ekumenizma napravi vtis, da je edina prava Kristusova Cerkev Pravoslavna cerkev. Edinosti kristjanov si ne moremo niti zamišljati zunaj pravoslavja. Vsi heretiki in razkolniki se morajo spreobrniti od svojih zmot, priznati svoje grehe in se vrniti »v Očetovo

hišo«, kajti zgolj Pravoslavna cerkev poseduje vso resnico. Z eno besedo: edina pot rešitve iz labirinta zmot in iz zahodnega humanizma obstaja v kesanju, spreobrnjenju in vrnitvi k pravoslavju. Seveda se v tem zrcalijo skrajno tradicionalistični pogledi. Popović upošteva, žal, le filozofske tokove osemnajstega stoletja. Tudi znanstvena in tehnična odkritja, ki jih kritizira, so iz tistega obdobja (Brune 1980,6–32).

Za sklep bi rad dobesedno navedel misli nekdanjega beograjskega nadškofa in metropolita prof. dr. Franca Perka. Nadškof Perko je svoje gledanje na Justina Popovića strnil v naslednji ugotovitvi: »Človekova majhnost in Božja veličina.« »Morda bi s temi besedami mogli izraziti nasprotujoče si misli, ki se porajajo ob pogledih na Cerkev in ekumenizem pri velikem srbskem teologu Justinu Popoviću. Večkrat sem se spraševal, kako je ta mož, mislec, filozof in teolog, ki je živel kot svetnik, mogel biti tako enostranski, včasih tako slep in krivičen pri presoji zahodnega krščanstva.« (1997, 5)

Gotovo je vplivala nanj vzhodna tradicija, obnova ruskega pravoslavja ob koncu prejšnjega stoletja, misleci, ki so za duhovno propadanje Zahoda videli rešitev v pravoslavju. Najostrejša obsodba Justina Popovića, da je Zahod na mesto Kristusa – Bogočloveka postavil človeka in mu dal božanske attribute nezmotljivosti, to je papeža v Rimski cerkvi, ali vsakega človeka v protestantizmu, je vzeta iz starejših spisov velikega ruskega misleca in teologa Nikolaja Berdjajeva, čeprav ga Popović ne citira. Na Popovićevo odklonilno stališče do zahodnega krščanstva je vplival tudi enostranski razvoj katoliške ekleziologije po prvem vatiškem koncilu. Od velikega misleca in poznavalca teološke misli bi pričakovali, da se bo znal dvigniti nad enostransko črno-belo gledanje in se približati objektivni resnici tudi tam, kjer je drugi ne vidijo. Vendar v primeru Justina Popovića na žalost ni tako. Kljub veliki krščanski globini kaže človeško majhnost, ki se ne more otresti spon omejenosti in se dvigniti v resnico Kristusa – Bogočloveka, ki v paradoksalnih nasprotjih človeške revščine deluje v Cerkvi kot najširšem občestvu odrešenja in tudi v razvoju človeštva, podvrženem velikim napadom zla.

Pričujoči prispevek¹ nam daje neko osnovno spoznanje o eklezioloških in ekumenskih stališčih Justina Popovića in kritiko njegovih misli. Tako

¹ Glej tudi: Štrukelj, Anton. 1997. *Šivanje raztrgane suknje. Ekumenizem v ekleziologiji Justina Popovića*. Ljubljana: Družina.

znanje je pomembno zaradi ugleda, ki ga uživa Justin Popović v pravoslavnem svetu, zlasti v Srbski pravoslavni cerkvi. Ob prebiranju pa spoznamo tudi, kako daleč smo včasih od dobrohotnega in pravičnega medsebojnega razumevanja, ki ne sodi bližnjega po kalupih, polnih predsodkov, ampak po objektivnem spoznanju njegovih stališč.

Upanje, da se bo že pred koncem 2. tisočletja uresničila vsaj neka stopnja koinonije – občestva krščanskih Cerkev –, je splahnelo. Kljub temu da imamo veliko prvin (Sveto pismo, nicejsko-carigrajska veroizpoved itd.), ki objektivno ustvarjajo tako koinonijo, v zavest kristjanov, teologov in cerkvenih voditeljev prodira ta stvarnost zelo počasi. Pot do takega začetnega občestva, v katerem bi se vsi, ki verujemo v Kristusa Bogočloveka in edinega Odrešenika sveta, počutili kot resnični bratje in sestre v eni Kristusovi Cerkvi, čeprav bi ostali vsak v svoji, bo dolga. Zahteva resnično »metanojo«, spremembo mišljenja in spreobrnjenje.

Reference

- Bremer, Thomas.** 1992. *Ekklesiale Struktur und Ekklesiologie in der Serbischen Orthodoxen Kirche im 19. und 20. Jahrhundert.* Würzburg: Augustinus-Verlag.
- Brune, François.** 1980. La crise de l'Eglise catholique romaine: comment en sortir? V: *Le Messager orthodoxe* 85 (1980): 6–32.
- Japundžić, Antun.** 2015. La visione ecclesiologicala del teologo serbo-ortodosso Padre Justin Popović (1894–1979). Doktorska disertacija. *Facultas scientiarum ecclesiasticarum orientaliū, Romae.*
- Perko, Franc.** 1997. Človekova majhnost in božja veličina. V: Anton Štrukelj, ur. *Šivanje raztrgane suknje. Ekumenizem v eklezijologiji Justina Popovića*, 5–7. Ljubljana: Družina.
- Popović, Justin.** 1974. *Pravoslavna Crkva i ekumenizam* (2. izd. 1995). Sveta Gora: Manastir Hilandar.
- Radović, A. in A. Jevtić.** 1983. Spremna beseda. V: J. Popović, *Tumačenje poslanice prve i druge Korinćanima svetog apostola Pavla*, 481. Beograd: GRO Prosveta.
- Štrukelj, Anton.** 1996. La concezione ecumenica nell'eclesiologia ortodossa del teologo serbo Justin Popović. V: *Nicolaus* 23(1–2): 73–121.
- – –. 1997. *Šivanje raztrgane suknje. Ekumenizem v eklezijologiji Justina Popovića.* Ljubljana: Družina.

² Ekumenska prizadevanja 20. stoletja prinašajo prve sadove, npr. pravoslavni koncil na Kreti junija 2016. Pobudnik in predsednik je bil patriarh Bartolomej, carigrajski metropolit (glej: Hallensleben, Barbara. ur. *Einheit in Synodalität: Die offiziellen Dokumente der Orthodoxen Synode auf Kreta 18. bis 26.* Münster: Aschendorff Verlag). Ob 25. letnici njegovega služenja je izšla obsežna knjiga, v kateri sta s svojimi besedili sodelovala tudi sedanjí papež Francišek in zaslužni papež Benedikt XVI. (Glej: Chryssavgis, John. 2016. *Bartholomew: Apostle and Visionary.* Nashville, Tennessee: HarperCollins Christian Publishing, Inc.)